

Sokak Hayvanlarında Popülasyon Kontrolü

Prof.Dr. Yunus KILIÇ

- Kafkas Üniv. Vet.Fak.
- 24. ve 27.Dönem Milletvekili
- 27.Dönem TBMM Tarım, Orman ve Köyişleri Komisyonu Başkanı

SOKAK KÖPEKLERİ ÇOCUKLARIN KABUSU OLDU

Halihazırdaki durumumuz;

1. Türkiye’de toplam **8-10 milyon** civarında sokak hayvanı olduğu tahmin edilmekte,
2. Sahipli/ sahipsiz oranı **1/5-10** arasındadır
3. Yıllık olarak **%70 kısırlaştırma** ile; ancak popülasyon nüfusunun sabit kalabildiği bilinmekte,
4. Hayvanların yarısı erkek kabul edilirse, en az **2 milyon/yıl kısırlaştırmanın**, sayıyı sabit tutmak için gerekliliği ortada,
5. İyi bir performansla yılda **2 milyon kısırlaştırma** yapılabilmek mümkün (nüfusu 25.000 üzeri yaklaşık 500 ilçenin her birinde günde 5, illerde ise günde 50 kısırlaştırma ile 3-4 yılda başarı mümkün)

Yani! Potansiyelimizi hemen kullanmalıyız.

Tarım ve Orman Bakanlığının Verileri

- Türkiye’de rehabilite edilmiş **600.000**, rehabilite edilmemiş **1.2 milyon** olmak üzere **toplam 1.8 milyon** sokak hayvanı bulunuyor.
- Ülkemizde toplam **100.000 kapasiteye sahip 297 hayvan bakımevi** var.
- Bu bakımevlerinin yıllık kısırlaştırma kapasitesi, **sadece 405.000** civarında
- Bakanlığın 2017/3 sayılı «Sokak Hayvanlarının **Kısırlaştırılması ile İlgili Ödenek** Tahsisi Genelgesi» kapsamında yerel yönetimlerce kısırlaştırılarak bakanlık veri sistemi (HAYBİS) girişi yapılan hayvanlar için
- 2013/8 Sayılı «Geçici Hayvan **Bakımevi Yapımı ile İlgili Ödenek** Tahsisi Hakkında Genelge» kapsamında hayvan bakımevi yapımı için destek sağlanıyor
- Yerel Yönetimlere 2009 dan bu yana reel değerlendirmeye **350 milyon ödenek** tahsis edilmiştir
- **2023 yılı için de 155.000 hayvanın kısırlaştırılmasına** maddi destek sağlanması kararlaştırılmış

Köpeklerin agresifleşme nedenleri

1. Bölgelerini koruma içgüdüü
2. Çiftleşme içgüdüü
3. Beslenme amaçlı avlanma içgüdüü

Bütün bunlar; sokakta gruplar oluşturmalarını ve hem diğer canlılara hem de insanlara karşı saldırgan davranışlar sergilemelerine neden olur.

Bu durumda; hayvan refahına ilişkin çalışmalar, ahlaki ve insani değerler çatısı altında biz insanların sorumluluğunda olup, bu sorumluluğumuzu, demokratik yollarla yetkilendirdiğimiz kişi ve onların erki altındaki kuruluşlara devretmiş olmaktayız. Yani başta belediyelere

Sahiplendirme Gayreti

Barınaklardaki sahipsiz hayvan sayısının, toplam sayıya oranı **%5** i geçemiyor.

Hayvan sayısı makul seviyelerde olan ülkeler için çözüm noktasında ciddi katkısı olabilir, ancak Türkiye'de barınaklardan sahiplenme oranı da **%5'i** geçmemektedir.

Sahiplenmenin düşük seviyelerde kalmasının en önemli nedenlerinden birisi; özellikle küçük yaşlardaki çocukların yaşadığı alanlarda çok sayıda ve saldırgan sokak hayvanlarından, aile ve kendisinin çekmiş olduğu sıkıntılar, meydana gelen saldırılar, sokağın ve çevrenin rahatça kullanılamamasından doğan, hayvanlara karşıtlık, hayvan sevgisinde azalma...

Kısırlaştırma olmazsa, olmaz.....

Belediyelerin Sorumlulukları

Belediye Kanunu, Md:38 «m» fıkrası:

- «**Belde halkının huzur, esenlik, sağlık ve mutluluğu için gereken önlemleri almak**» belediye başkanının görevleri arasında sayılmıştır. Ancak sağlıktan kastedilen muğlak bırakılmıştır (1930 yılı-1580 sayılı Kanun)
- 1961 yılında çıkarılan 224 Sayılı, Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirilmesi Hakkındaki Kanun'un 2.maddesinde **sağlık; yalnız hastalık ve maluliyet hallerinin bulunmamasından ibaret olmayıp, fiziki, ruhi ve sosyal bakımdan tam bir iyilik hali**» olarak tanımlanmıştır.
- **Sağlık Hizmetleri ise;** insan sağlığına zarar veren çeşitli faktörlerin yok edilmesi ve toplumun bu faktörlerin tesirlerinden korunması, hastaların tedavi edilmesi, bedeni ve ruhi kabiliyet ve melekeleri azalmış olanların işe alıştırılması (rehabilitasyon) için yapılan tıbbi faaliyetlerdir. Bu tanımdan hareketle; sağlığın salt beden sağlığı olmadığı, sağlığın beden, ruh ve sosyal bakımdan bir bütün olarak ele alınması gerektiği anlaşılmaktadır. Bu nedenle **sağlıklı yerlerde yaşayanların sağlıklı olabileceği** yaklaşımıyla, sağlık hizmetlerinin kentsel yönetimin ve planlamanın merkezine konulması gereği ortaya çıkmış oluyor.

Belediyelerin Sorumlulukları

Diğer Kanunlar

- Belediye Kanunu (5393- 2005 yılı)'nın 14.Maddesi belediyelerin zorunlu (a) ve ihtiyari (b) görevlerini sıralamaktadır. 49.Madde ise Veteriner Hekim ve pek çok meslek mensubunun istihdamına hukuki zemin oluşturur.
- Büyükşehir Belediye Kanunu (5216)
- Umum Hıfzıssıhha Kanunu (1593)
- Veteriner Hekimliği Mesleğinin İcrasına Dair Kanun (6343)
- Hayvanları Koruma Kanunu ((5199- 2004 yılı)
- Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu (5996)
- Kabahatler Kanunu (5326)
- **Daha birçok hukuki metin, Belediyelere, insan, hayvan, bitki ve çevre sağlığı ile güvenliği açısından yetkiler verip, sorumluluklar yüklemiştir. Sokakların sağlıklı ve güvenli olması da bunun içindedir.**

Belediye Başkanlarının Sorumluluklarının Farkındalığı

- **Kars Belediye Başkanı Örneği;** Televizyon kanalı kendisine ait, sürekli çıkararak sıkıntıları şikayet ederek, sorumluluğun kendinde olmadığı algısı oluşturma gayretleri
- **Mezbahane Veteriner Hekimi** olarak aldığımız kararlarda, Belediye Başkanının popülist yaklaşımı ve müdahaleleri
 - Sağlığı tam olarak bilmiyor olmaları
 - Bilime hürmette eksiklik
 - Meslek sahiplerine saygıda sorunlar
- Bütün bunlar erk sahiplerinin kafalarında kendi görev tanımını tam olarak yapmasına engel teşkil ettiği için, çözüm de üretemiyorlar. Yani problemi tespit edemedikleri için süreci de yönetmek zorlaşıyor.

Belediye Başkanlarının Şikayetleri;

- Ya!!!!!!!
- Bu kadar bakımsız çevrede
- Bu kadar sahipsiz hayvanın olduğu beldede
- Bu kadar duyarsız işletme sahibinin yaşadığı yerde
- Bu kadar çevreye duyarsız insanın yaşadığı ortamda
- **BEN NE YAPAYIM????????**
- **Cevap**; ya bunları da çözecek olan sizsiniz zaten
- Sorun sahiplenilmeyince; Veteriner Hekim, Çevre Mühendisi, Gıda Mühendisi, Peyzaj Mühendisi v.s. çalıştırmak, gereksiz gider sayılmaya başlanır. Oysa siyasi sayıklarle çok sayıda hizmetinden tam olarak istifade edilemeyen çalışanlardan da hep şikayet edilir.

Hayvanseverler ile **Hayvansever Fonları Sevenleri** ayırt etmek gerekir.

Hayvanı sevenin insanı da sevmesi, onun hak ve hukukunu da koruması gerektiğinin ne kadar farkında olduğu, hayvanseverliğin, merhamet ve şefkatin de bir karinesi mahiyetindedir.

-Bahçemizde köpek gezdirirken **dışkısını toplamayan** entel örnekleri....

-Bize özel bahçede topladıkları **yemek artıkları** ile çevrenin tüm sokak hayvanlarını beslerken, bizim ve çocuklarımızın sokağı ve bahçemizi kullanamamıza aldırış etmeyen mahalle sakinlerimiz...

-Kızımın köpek korkusu nedeniyle mahalleyi ve sokağımızı ve bahçemizi kullanamaması, eve gelebilmesi için dünyanın her yerinden, daha etkili **Dyzer** tedarik etme gayretimiz...

Türkiye'de Isırılma Vakaları ve KUDUZ

- SB verilerine göre 2008-2021 yılları arasında kuduz riskli temas sayısının yaklaşık 3 Milyon civarında olduğunu
- Yani kayıtlara geçtiği kadarıyla yılda 250.000 kişinin köpekler tarafından ısırıldığı
- 2008-2021 arasında 22 kişinin KUDUZ'dan öldüğü
- DSÖ'nün Türkiye'yi bu manada en riskli ülkeler arasında gösterdiği
- ABD ve İngiltere gibi ülkelerin, vatandaşlarına; «**Türkiye'ye seyahat edecekseniz, sokaklarda çok köpek var. Dikkatli olun!**» diye uyardığını biliyor musunuz????
- **Peki!** Sayın başkanlar bu sokakları kim temizleyecek??????

BAŞIBOŞ KÖPEK SORUNUNA DÜNYANIN ALDIĞI ÖNLEMLER

TÜRKİYE'DE BİR YILDA
ONLARCA KİŞİ ÖLDÜ

Alman menşeli **Statista'nın bir araştırmasında**, her yıl dünya genelindeki **35 bin insanın** başıboş sokak köpekleri saldırılarında öldüğü ortaya çıktı. (2021)

Raporda sivrisinek, yılan ve insandan sonra bir insan yaşamını **en çok tehdit eden 4'üncü** varlığın köpek olduğu belirtildi.

Bu yıl **Türkiye'de 33 kişinin** ölümüne neden oldu. Hayatını kaybedenlerin 9'u çocukken 7'si kadındı (2021)

Direkt köpek saldırılarında 6'sı çocuk, 3'ü kadın toplam 13 kişi; trafik kazalarına yol açan saldırılarda da 3'ü çocuk, 4'ü kadın toplam 20 kişi öldü.

Ölümlerin çoğuna Tosa, Boerboel, Amerikan Bulldog, Presa Canario, Dogo Argentino gibi dövüş köpekler neden olurken, bu türlerin hem Türkiye'de hem de dünya genelinde yasaklandığı biliniyor.

"İngiltere'nin ve Hollanda'nın 100-150 yıl yaptığı gibi sistematik bir uygulamayı gerçekleştiremedik. Eğer yapsaydık popölasyon bu noktaya gelmezdi. 'Avrupa Ev Hayvanlarını Koruma Sözleşmesi' diye bir hamle vardı. Biz bunu imzaladık. Burada Avrupa diyor ki 'Popölasyon artışını kontrol edemiyorsanız, uyutma veya itlaf yapabilirsiniz'. Yani yasalarımızda uyutma var ama UNESCO Beyannamesi temel alınarak çıkarılmış kanun (5199) yüzünden uyutma engelleniyor.

ABD'de her yıl 3-4 milyon sokak köpeği bakımevlerinde uyutuluyor. Sokaklarda köpek olmaması uygarlık olarak görülüyor. Federal devletin doğrudan sokak köpeklerine yönelik bir kanunu bulunmazken, eyaletler kendi meclislerinde bu soruna yönelik yasalar çıkarmaktadır. (Cansen, 2017; Tekin, 2017)

Almanya, Belçika, Danimarka, Hollanda ve İsveç'te köpekler belirli bir süreliğine bakımevlerine alınıyor. Bu süre ülkeden ülkeye 7 gün, 14 gün veya 1 ay olarak değişebilmekte. Bu zaman diliminde köpeğe yuva bulunmazsa uyutulma yöntemine başvuruluyor. (AB, 2011)

Fransa ve İtalya'da ise durum çok daha katı. İdarenin ele geçirdiği sokak köpekleri bakımevlerinde kısa süreliğine tutuluyor. 7 günlük süre zarfında eğer yuva bulunmazsa Veteriner Hekimlerce uyutulmasının önü açılıyor. Üstelik Fransa'daki bakımevlerinin finansmanını tamamen gönüllüler karşılamakta. İtalya'da ise, bir kişi sahiplendiği hayvanı sokağa salarsa 10 bin Euro para cezasına çarptırılıyor.

Brexit'le AB'ye veda eden **İngiltere**, 1878 yılında sokak köpeklerinin toplatılmasına yönelik kanun çıkartmıştı. 2005 yılındaki ilave kanunla beraber toplanan köpekler 7 günlüğüne bakımevlerinde tutuluyor. Sürecin sonunda sahiplendirilemezse uyutulmasının yolu açılıyor. (The Sun, 2018)

TÜRKİYE'DEKİ TABLO NASIL?

2006 tarihli Resmi Gazete ilanına göre, Türkiye'deki başıboş köpekler yerel idareler nezdinde toplanıp barınaklara getiriliyor. Köpeğin tüm bakımı yapıldıktan sonra 10 gün boyunca bakımevinde tutuluyor. Bu süreçte gerekli sivil toplum kuruluşlarıyla irtibata geçilip hayvana yuva aranmakta. Yuva bulunamadığı takdirde hayvanın alındığı yere geri bırakılması uygun görülüyor. (Resmi Gazete, 2006)

5599 Sayılı Kanun'da 2021 de yaptığımız değişikliklerle;

1. Büyükşehir, İl ve nüfusu **25 bini geçen belediyelerin 3 yıl içinde** Rehabilitasyon Merkezlerini kurmalarını zorunlu hale getirdik
2. Belediyelerin önceki yıl bütçelerinin **%0,5 ini**, Büyükşehir Belediyelerinin de **%0,3 ünü** bu faaliyet için harcanmasını zorunlu hale getirdik.
3. Bu faaliyetleri yerine getirmeyen Belediye Başkanlarının , **Görevi İhmalden** yargılanmasının önünü açtık.

Demem o ki; sevgili Başkanlar

- 1. Hayvansever görünümlü STK lardan daha cesur ve organize hareket ederek, bir an önce uyutma dahil, daha çözümcü ve radikal tedbirler alabilmenizin yolunu açacak huhuki mevzuat taleplerinizi yoğunlaştırmanızın,**
- 2. Belediyelerin ayırabileceği bütçelere ilave olarak Merkezi Hükümetin ilgili kurum ve kuruluşlarından daha fazla bütçe ayrılabilmesi için ısrarlı talebinizin,**
- 3. Yapılacak iş ve uygulamaları yapabilecek sayıda fiziki mekan oluşturmanızın,**
- 4. Bu görevleri yerine getirecek, başta Veteriner Hekim, Teknisyen, Hayvan Bakıcısı gibi mesleklerden yeteri kadar istihdam sağlamanızın çok önemli olduğu.**

Hayvanlara acımayın!! diyen yok.....

- Biz; inancımız, kadim medeniyetimizin öğretileri ve insan olmamızdan kaynaklanan sorumluluğumuzun bilincinde olarak en merhametli ve şefkatli süreçler ile bu sorunumuzun çözümünü sahiplenmenizi ve bir an önce sorun daha da büyümeden harekete geçmenizi istiyor ve bu konudaki sorumluluklarınızı hatırlatıyoruz.
- Yaradani severiz yaradandan ötürü
- Peygamber Efendimizin uygulamaları
- Gurabahane-i Laklakan'ı Osmanlı kurmuştur (göç eden kuşlar için)
- Osmanlı, ağaçlara meyveler asarmış, hayvanlar gelip, bu meyvelerden nasiplerini alsınlar diye.....
- Yetki sizin, Karar sizin..... Seçim Yakın, Oy da bizim.....

Hollanda'nın Başarısı

- 1864 yılında devlet **köpekler için vergi** koyunca, zaten sokaklarda çok olan sayı, terklerle birlikte iyice artınca, Hayvanları Koruma Dernekleri'nin kuruluşunun yolunu açmıştır.
- O tarihten sonra sokak hayvanları düzenli olarak toplanıp, kısırlaştırarak, sokaklar temizlenmiş ve popülasyon kontrolü sağlanmıştır.
- Ayrıca petshoplarda hayvan satışına ağır vergiler koyarak, barınaklardan sahiplenmeyi cazip hale getirmektedir.
- **Dikkat;** Başarı için verilen mücadelenin süresini fark ediyor muyuz???

Benim Babam ve Reis

Biz de köylü çocuğuyuz

Biz her hayvanı severiz....

Her havanı da severiz....

Aile Boyu Hayvanseveriz....

Havada, Karada, Denizde....

Veteriner Hekimiz, hayvanı severiz....

**81 ile genelge
gönderildi!**

**Bakanlık'tan sahipsiz
hayvanlarla ilgili 17
önlem**

27 Aralık 2021 Genelgesi

Cumhurbaşkanımız Erdoğan, Kızılcahamam'da AK Partili belediye başkanlarına yaptığı konuşmada, 'Öncelikle sahipsiz hayvanların yerinin sokaklar değil barınaklar olduğunu unutmamak gerekiyor. Şimdi ben buradan başta Büyükşehirlerimiz olmak üzere tüm belediye başkanlarıma sesleniyorum. Sahipsiz hayvanlar için lütfen ön alın, sıcak ve güvenli barınaklar kurarak gıda artıklarından hayvan maması üretimini teşvik ederek, pek çok gönül kazanabiliriz, dedi.

Cumhurbaşkanımız Erdoğan ayrıca, «Böylece tüm vatandaşlarımızın sahipsiz hayvanların yol açacağı tehditlerden kurtulmasını sağlamış hem de kendisi de bir can olan hayvanlara karşı sorumluluğumuzu yerine getirmiş oluruz.» Barınaklar sorununu hep birlikte aşmamız gerekiyor. Bu anlayışta belediyelerimizin faaliyetlerini de eldeki imkanları seferber ederek destekliyoruz.' ifadelerini kullandı.

- **Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı**, sahipsiz ve tehlike arz eden hayvanlarla ilgili önlemler kapsamında 81 ilin valilik ve **belediyelerine genelge** gönderdi. Belediyeler 7/24 esasıyla denetim yapacak, sahipsiz hayvanlar bakımevlerine götürülecek.

Reis size söylemişti.....

Bakanlık, Belediyelere Görevlerini Hatırlatıyor

- **Bakanlıktan yapılan açıklamanın detayları ise şu şekilde:**
- Bilindiği üzere, 5393 sayılı [Belediye](#) Kanununda çevre ve çevre sağlığı hizmetleri ile ilgili görev ve sorumluluğu ile belde sakinlerinin mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla her türlü faaliyet ve girişimde bulunma yetki ve imtiyazı belediyelere tevdi edilmiştir.
- Diğer taraftan 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanunu'nda **9.7.2021 tarihli ve 7332 sayılı Kanun ile** yapılan değişiklikler uyarınca belediyelerimize gönüllü kuruluşlarla iş birliği içinde, sahihsiz ve güçten düşmüş hayvanların korunması için hayvan bakımevleri kurarak onların bakımlarını ve tedavilerini sağlama, eğitim çalışmaları yapma, ayrıca ilgili belediye meclisinin uygun görmesi halinde hayvan hastanesi kurma görevi verilmiştir.

Genelgenin Maddeleri

- Bu bakımdan belediyelerimizce son dönemde insan yaşamını tehdit eden sahipsiz ve tehlike arz eden hayvanlarla ilgili **önlemler kapsamında;**
- **1-** 5199 sayılı Kanun uyarınca üretimi, sahiplenilmesi, sahiplendirilmesi, barındırılması, beslenmesi, takas edilmesi, sergilenmesi, hediye edilmesi ve ülkemize girişi, satışı ve reklamı yasak olan tehlike arz eden hayvanlar (Amerikan Pitbull Terrier, Dogo Argentino, Fila Brasileiro, Japanese Tosa, American Staffordshire Terrier ve American Bully) ile ilgili belediyelerimizce denetimlerin 7/24 esasıyla yapılması; bu hayvanlardan sahiplenilmemiş olanlara ilgili birimler ve kolluk kuvvetleri ile iş birliği içinde el konulması ve belediyelerimizce hayvan bakımevine götürülerek rehabilite edilmesi ve bakımevlerinde tutulması,

- **2-** Tehlike arz eden bu hayvanlardan 5199 sayılı Kanunda ve Tarım ve Orman Bakanlığının 7.12.2021 tarihli ve 2021/48 sayılı Genelgesinde gösterilen usulde sahiplenilmiş olanlar bakımından ise ağızlık ve tasma takma zorunluluğu ile halkın yoğun olarak bulunduğu yerlere ve çocuk oyun alanları ve parklarına girme yasağına kati suretle uyulmasının sağlanması; bu yasağın ikinci defa ihlali ise bu hayvanlara ilgili birimler ve kolluk kuvvetleri ile iş birliği içinde el konulması ve bu hayvanların hayvan bakımevine götürülerek rehabilite edilmesi ve bu bakımevlerinde tutulması,
- **3-** Tehlike arz eden bu hayvanların sahiplerinin kendi istekleri ile en yakın bakımevine bırakılmak istenmesi halinde taleplerinin geciktirilmeksizin yerine getirilerek rehabilite edildikten sonra bakımevlerinde tutulması,
- **4-** Sahipli veya sahipsiz olması fark etmeksizin tehlike arz eden hayvanlarla ilgili birimler ve kolluk kuvvetleri ile iş birliği içinde denetimlerin sıklaştırılarak herhangi bir mağduriyete veya suistimale mahal verilmemesi,

- **5-** Hayvan barınaklarına getirilen sahihsiz hayvanların tedavi ve parazit mücadelesinin yapılması, aşılması, kısırlaştırılması ve dijital kimliklendirme yöntemleriyle işaretlenmesi yoluyla rehabilitasyonunun yapılması,
- **6-** Bakımevlerinde rehabilite edilen hayvanların ilgili veri tabanına kaydedilmesi ve rehabilite edilmeden hiçbirinin alındıkları ortama bırakılmaması,
- **7-** Henüz rehabilite edilmemiş sahihsiz köpeklerin, belediyelerce hayvan bakımevlerinde veya geçici ünitelerde kısırlaştırılarak veri tabanına kaydedilmesi; geçici ünitelerde yapılan kısırlaştırmalar sonrasında, hayvanların alındıkları ortama bırakılmadan önce sağlıklarına kavuşmaları için gerekli tedbirlerin alınması,
- **8-** Belediyelerimizin sahihsiz hayvan toplama ekibinin çalışması veya herhangi bir ihbar sonucu sahihsiz hayvanların tespiti halinde bu hayvanların barınaklara götürülmesi, hayvan bakımevi kurma zorunluluğu bulunmayan belediyelerimizin ise en yakın bakımevine götürüp teslim etmesi,
- **9-** 5199 sayılı Kanunun geçici 4 üncü maddesi uyarınca belediyelerin bütçelerinden ayırmak zorunda olduğu kaynağın sahihsiz hayvanların kısırlaştırma işlemlerinin yürütülmesi amacına yönelik kullanılmasına önem verilmesi; konuyla ilgili belirlenen oranlar asgari oranlar olduğundan belediyelerimizce konunun önemine binaen hizmetlerin yerine getirilmesinde öncelik sırası, malî durum ve hizmetin ivediliği dikkate alınarak bu payların daha yüksek oranlarda belirlenmesine öncelik verilmesi,

- **10-** Sahipsiz hayvanlardan yiyecek bulmakta zorlananlar için konutlar ve insan ikametine mahsus diğer yerler ile [trafik](#) güvenliğini tehdit etmeyecek noktalarda düzenli olarak hayvanlara uygun, çabuk bozulmayan yiyecek ve su bulundurulması,
- **11-** Sahipsiz hayvanların beslenmesi amacıyla, bölgesinde bulunan gıda üretimi veya tüketimi faaliyetiyle iştigal eden yerlerde oluşan hayvan beslemeye elverişli besin maddelerinin toplanarak bunların hayvanların tüketimine uygun hale getirilmesi için gerekli çalışmaların yürütülmesi,
- **12-** Bakımevlerinde bulunan sahipsiz hayvanların sahiplendirilmesi için ilân panoları ile internet ortamı ve diğer uygun görülen yayın organlarında duyuru yapılması,
- **13-** Sahipsiz hayvanlarla ilgili icra edilecek faaliyetlerde il hayvanları koruma kurulu ile eşgüdüm ve gönüllü kuruluşlarla iş birliği içinde hareket edilmesine özen gösterilmesi,

- **14-** Hayvan bakımevlerinin kurulması ve işletilmesi ile ilgili bedelsiz taşınmaz tahsisi dâhil Bakanlığımız görev ve yetki alanında kalan hususlarda Bakanlığımızca gerekli destek ve kolaylık sağlanacak olup bu doğrultuda belediyelerimizin süreci Bakanlığımızla iş birliği içinde yürütmesi,
- **15-** Belediyelerimizce hayvan bakımevlerinin bir an önce yapılması, personelin temin edilmesi ve tefrişi ile ilgili varsa eksikliklerin hızlıca giderilmesi ve hayvan bakımevlerinin tam kapasitede hizmet vermesinin sağlanması,
- **16-** ilgili Kanunlar ve bu Genelge kapsamında kendilerine tevdi edilen görev ve sorumlulukları yerine getirmediği veya bunlara aykırı faaliyette bulunduğu tespit edilen belediyelerin hukuki ve/veya cezai sorumlulukları doğacağından, belediyelerimizce konuyla ilgili görev ve sorumlulukların titizlikle ve öncelikle yerine getirilmesi,
- **17-** Belediyelerimizce bu [genelge](#) hükümlerinin uygulanmasında alınacak tedbirlerle sahipsiz ve tehlike arz eden hayvanların yaşama hakkının ihlal edilmemesi, bununla beraber son dönemde bu hayvanların sebep olduğu ve insan yaşamını tehdit eden üzücü hadiselerin tekrar yaşanmaması ve vatandaşlarımızın bilhassa çocuklarımızın can güvenliğinin temini amacıyla bu tedbirlerin uygulanmasında herhangi bir aksaklığa kesinlikle mahal verilmemesi

Sağlıklı, güvenli, huzurlu sokaklarda görüşmek
üzere....

Çok Teşekkürler.....